

ART·BOX
EXPERIENCE

Romantyczny Chopin

— WYSTAWA IMMERSYJNA —

PRZEDSZKOLA I KLASY 1-3
SZKOŁY PODSTAWOWEJ

SCENARIUSZ LEKCJI

DZIECIĘCY ŚWIAT FRYDERYKA CHOPINA

TYTUŁ LEKCJI:
Dziecięcy świat Fryderyka Chopina

MIEJSCE: Art Box Experience

GRUPA DOCELOWA: Przedszkola i klasy 1–3 szkoły podstawowej

CZAS TRWANIA: ok. 45 minut

FORMA LEKCJI:
opowieść edukacyjna z elementami multimedialnymi oraz praca z kartą pracy

OPIS:

Zajęcia przeniosą uczniów do czasów dzieciństwa Fryderyka Chopina. Dzieci dowiedzą się, jak wyglądało życie najmłodszych w XIX wieku – w co się bawiono, czego uczono dziewczynki i chłopców oraz jak wyglądała codzienność i edukacja w domu kompozytora. Porównają realia życia dzieci w dawnych czasach ze współczesnością i zobaczą oryginalne zabawki z epoki. Lekcja łączy historię z emocjonalną opowieścią o dzieciństwie wybitnego twórcy.

CELE LEKCJI (OGÓLNE):

- Rozbudzenie zainteresowania historią i postacią Fryderyka Chopina
- Kształtowanie umiejętności porównywania życia dawniej i dziś
- Uwrażliwienie na zmiany w edukacji, wychowaniu i zabawie na przestrzeni wieków

CELE LEKCJI (SZCZEGÓŁOWE):

- Uczeń wie, kim był Fryderyk Chopin
- Uczeń potrafi opowiedzieć, jak wyglądało dzieciństwo w XIX wieku
- Uczeń wymienia przykładowe zabawy i zabawki sprzed lat
- Uczeń rozumie różnice w edukacji chłopców i dziewcząt
- Uczeń porównuje dzieciństwo dawniej i dziś

KONSPEKT LEKCJI:

1. Wprowadzenie – kim był mały Fryderyk?
2. Dzieciństwo Fryderyka Chopina
3. Podsumowanie
4. Karta Pracy

1

WPROWADZANIE - KIM BYŁ MAŁY FRYDERYK?

Lekcję rozpoczynamy od krótkiej rozmowy oraz rozeznania się w poziomie wiedzy uczniów na temat Fryderyka Chopina.

PRZYKŁADOWE PYTANIA DO UCZNIÓW:

- Czy wiecie, kim był Fryderyk Chopin?
- Jak myślicie, czym się zajmował?
- Czy znacie jakieś jego utwory?

NARRACJA NAUCZYCIELA:

Dzień dobry, kochani! Dziś wybierzemy się w niezwykłą podróż w czasie. Nie potrzebujemy pociągu ani maszyny czasu - wystarczy nasza wyobraźnia! Spójrzcie na ten portret

(nauczyciel pokazuje portret Fryderyka Chopina)

Widzicie tego chłopca? Ma grzywkę, eleganckie ubranie i patrzy gdzieś przed siebie, jakby myślał o czymś bardzo ważnym. Jak myślicie, kim on jest?

(pauza, czekamy na odpowiedzi dzieci)

To Fryderyk Chopin. Ale kiedy był mały wszyscy mówili na niego... Frycek. Wyobraźcie sobie, że był tak utalentowany, że dorośli siedzieli i słuchali jego gry z otwartymi ustami. Dzisiaj dowiecie się, kim był, jak wyglądało jego dzieciństwo i czym się bawił. Gotowi?

2

DZIECIŃSTWO FRYDERYKA CHOPINA

NARRACJA NAUCZYCIELA – CIĄG DAJSZY OPowieści:

Mały Fryderyk urodził się ponad 200 lat temu, w 1810 roku. Początkowo mieszkał w dworku w Żelazowej Woli, a później w Warszawie. Jego tata, Mikołaj Chopin, był guwernerem, czyli nauczycielem języka francuskiego, a mama, Tekla Justyna z domu Krzyżanowska, zajmowała się domem i gospodarstwem. Fryderyk miał trzy siostry: starszą Ludwikę oraz młodsze Justynę i Izabellę i Emilię.

(nauczyciel pokazuje obrazki ukazujące rodzinę Fryderyka Chopina)

W domu Chopinów zawsze było dużo śmiechu, muzyki i nauki. Wiecie jak wyglądał dom, w którym urodził się Fryderyk?

Należy przypuszczać, że za czasów Skarbów, Żelazowa Wola składała się z Dworu, Oficyny, Oranżerii i Wozowni. Sam zaś dworek był typowym jak na owe czasy i ten region, budynkiem murowanym postawionym [...] na planie prostokąta, z dwutraktowym układem sieni po środku, kończącym się wejściem do ogrodu. Po obu stronach sieni znajdowały się pokoje domowników, duża sala jadalna, kuchnia, a także spiżarnia, zwana skarbcem. Budynek posiadał wysokie poddasze z facjatami, które mieściło głównie pokoje sypialne. Przypuszczalnie był nakryty typowym dla tego okresu, czterospadowym, łamanym dachem "polskim" o poszycie gontowym"

Do wejścia prowadziła aleja – najczęściej lipowa, kasztanowa lub grabowa – nadająca miejscu uroku i elegancji. Dworek był zorientowany na godzinę jedenastą, co pozwalało słońcu oświetlać go z każdej strony niemal przez cały dzień. Otaczał go rozległy park, sprzyjający spacerom i refleksji. Do dworku wjeżdżało się przez bramę, nad którą widniał herb właścicieli, podkreślający szlachecki rodowód mieszkańców. Dworek był murowany, z białymi ścianami – niebieski kolor zarezerwowany był dla chłopskich chałup.

(M.Wojtylak, Tajemnice dworu w Żelazowej Woli, "Rocznik Mazowiecki", t. XII 2000)

(nauczyciel pokazuje zdjęcie Domu Urodzenia Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli)

Mały Fryderyk był bardzo utalentowany muzycznie. Szybko zaczął grać melodie ze słuchu. Gry na fortepianie uczyła go najpierw siostra. Miał tylko 6 lat, kiedy rozpoczął regularną naukę pod okiem swojego pierwszego nauczyciela muzyki – pana Wojciecha Żywnego a już jako 7-latek napisał pierwszy utwór! Był to Polonez B-dur, którego zapis nutowy wykonał jego ojciec.

Czy wiecie, że młody Frycek nie tylko się uczył i grał? Miał też swoje zabawki. Jak myślicie w co i czym mógł się bawić mały Fryderyk?

(nauczyciel pokazuje obrazki zabawek i pyta uczniów, którymi według nich mógł się bawić mały Fryderyk)

ZABAWKI I ZABAWY W CZASACH FRYDERYKA CHOPINA

Dzieci w czasach Fryderyka Chopina nie miały plastikowych zabawek, tabletów ani zdalnie sterowanych samochodzików. A jednak potrafiły bawić się wspaniale – wystarczył kawałek drewna, trochę materiału, papier, odrobina wyobraźni i... czas.

Mały Frycek z pewnością miał swojego drewnianego konika – może na biegunach, a może na kółkach – którym jeździł po parkiecie rodzinnego domu. Być może ustawiał ołowianych żołnierzyków w szeregi, wyobrażając sobie wielką bitwę, albo budował całe miasta z prostych, drewnianych klocków.

Dzieci bardzo lubiły zabawy ruchowe. Popularne było serso – gra polegająca na rzucaniu obręczy na kij. Do ulubionych zabawek należały też piłki z gutaperki, gliniane ptaszki, kolorowe bębenki i trąbki, a także książeczki z obrazkami i bajkami. Zimą dzieci lepiły bałwany, a latem plotły wianki, grały w klasy, bawiły się w chowanego.

Dziewczynki najczęściej bawiły się lalkami z materiału – z włosami z przędzy i ubraniami szytymi przez mamy lub starsze siostry. Do tego miały małe wózki, zestawy mebelków, naczynia, koraliki i kolorowe paciorki, z których tworzyły biżuterię.

Była też jedna zabawa, która wymagała wyobraźni, cierpliwości i... odrobiny magii – to papierowy teatrzyk. Dzieci wycinały z papieru sceny, dekoracje i postaci. Kolorowały je, przyklejały na tekturki, a potem wystawiały własne spektakle. Takie teatrzyki były bardzo modne w całej Europie – zwłaszcza w domach, gdzie ceniono sztukę i muzykę. Można było kupić gotowy zestaw z bajką, ale wielu młodych artystów tworzyło swoje własne historie. Czy wyobrażacie sobie, że mały Frycek grał melodię do sceny, w której papierowy rycerz ratuje księżniczkę? A może sam był reżyserem takiego przedstawienia?

Zabawki może się zmieniły, ale dziecięca radość, wyobraźnia i potrzeba tworzenia pozostały takie same – kiedyś i dziś.

NAUKA W CZASACH FRYDERYKA CHOPINA

Jak myślicie czy mały Fryderyk chodził tak jak wy do przedszkola/ szkoły? Jak wyglądała wtedy nauka? Czy chłopcy i dziewczynki mieli takie same zajęcia?

W czasach Fryderyka Chopina nie było jeszcze przedszkoli takich jak wasze. Dzieci najczęściej uczyły się w domu – szczególnie te, które pochodziły z rodzin szlacheckich lub mieszczańskich. Mały Frycek miał szczęście, bo jego tata był nauczycielem i sam uczył dzieci języka francuskiego. W domu Chopinów nauka była bardzo ważna!

Dziewczynki i chłopcy nie zawsze uczyli się tego samego. Chłopcy poznawali języki obce, geografię, historię, matematykę, a także muzykę i czasem łacinę. Dziewczynki częściej uczyły się prowadzenia domu, szycia, haftowania, dobrych manier, religii, a także gry na instrumencie, jeśli pochodziły z zamożnej rodziny.

Zajęcia odbywały się przy świecach lub przy świetle dziennym, w specjalnych pokojach zwanych gabinetami. Nie było komputerów ani tablic multimedialnych – zamiast tego dzieci pisały piórem, często maczanym w kałamarzu z atramentem.

Mały Fryderyk oprócz nauki pisał też listy, rysował i codziennie ćwiczył grę na fortepianie. Edukacja trwała niemal cały dzień, ale dzieci miały też czas na zabawę i spacer po ogrodzie.

UBIORY W CZASACH FRYDERYKA CHOPINA

W czasach Fryderyka ludzie ubierali się zupełnie inaczej niż dziś – bardziej elegancko i formalnie, nawet na co dzień. Dzieci również miały swoje specjalne stroje.

Chłopcy, często nosili ubrania podobne do dziewczynek – długie sukienki i tuniki. Dopiero gdy trochę dorośli, zakładali spodnie, koszule, kamizelki i krótkie marynarki. Na głowie nosili czapki – modne były wtedy cylindry albo kaszkiety, czyli czapki z daszkiem.

Dziewczynki ubierały się w sukienki z falbanami, bufkami przy rękawach i kolorowymi wstążkami. W chłodniejsze dni zakładały płaszczyki, pelerynki i kapelusze. Często miały długie zaplecione warkoczki, a na nogach – buciki zapinane na guziki.

Ubrania były szyte ręcznie z bawełny, lnu lub wełny, a te bardziej eleganckie – z jedwabiu. Nie było wtedy ubrań sportowych, dresów ani butów do biegania. Wszystko musiało być starannie dobrane i czyste – to był znak dobrego wychowania.

(nauczyciel pokazuje obrazki mody w XIX w.)

Jak widzicie, wiele się zmieniło! Wiecie, co pozostało takie samo? Dzieci wtedy i dziś lubią się bawić, śmiać, uczyć nowych rzeczy... I każdy może mieć talent – tak jak mały Frycek!.

3

PODSUMOWANIE

Dzisiejsza lekcja pozwoliła nam spojrzeć na Fryderyka Chopina nie tylko jako na wielkiego kompozytora, którego muzykę zna cały świat, ale przede wszystkim jako na zwykłego chłopca – Frycka. Dowiedzieliśmy się, jak wyglądało jego dzieciństwo w Żelazowej Woli i Warszawie, jak wyglądał dom, w którym dorastał, i jaką rolę odgrywała rodzina w jego życiu. Poznaliśmy jego pierwsze muzyczne próby, zabawy i ulubione zajęcia – często proste, ale pełne wyobraźni.

Zobaczyliśmy też, jak bardzo różniła się codzienność dzieci w XIX wieku od tej, którą znamy dziś: nauka odbywała się w domu przy świecach, dzieci pisały piórem maczanym w atramencie, a ubrania szyte były ręcznie i noszone z wielką starannością. Mimo tych różnic dzieci wtedy i dziś łączy jedno – ciekawość świata, chęć zabawy i odkrywania swoich talentów.

Historia małego Fryderyka pokazuje nam, że nawet w zwyczajnym domu, pełnym muzyki, nauki i rodzinnej ciepła, może narodzić się geniusz, którego twórczość podziwia cały świat.

PRZYKŁADOWE PYTANIA DO UCZNIÓW:

- Co najbardziej zdziwiło Was w dzieciństwie Fryderyka Chopina?
- Gdybyście mogli zamienić się miejscami z małym Fryckiem na jeden dzień, co chcielibyście przeżyć?
- Jak myślicie – które elementy dawnego dzieciństwa są lepsze niż dzisiejsze, a które trudniejsze?

Patroni honorowi:

Minister
Edukacji

Prezydent
miasta stołecznego
Warszawy

AMBASSADE
DE FRANCE
EN POLOGNE

Liberté
Égalité
Fraternité

INSTITUT
FRANÇAIS
Pologne

1925 — 2025

Partnerzy wystawy:

NARODOWY
INSTYTUT
FRYDERYKA
CHOPINA

ŁAZIENKI
KRÓLEWSKIE

Partner strategiczny

Bank Polski

Patron wystawy:

YAMAHA

Patroni medialni:

E L L E

wyborcza.pl

onet

RMF
CLASSIC

ticketmaster®

Warsaw
Insider

ART BOX
EXPERIENCE

ART·BOX
EXPERIENCE

Romantyczny Chopin

— WYSTAWA IMMERSYJNA —

PRZEDSZKOLA I KLASY 1-3
SZKOŁY PODSTAWOWEJ

DZIECIĘCY ŚWIAT FRYDERYKA CHOPINA

KARTY PRACY

ZADANIE 1

Wyobraź sobie, że jesteś koleżanką lub kolegą Fryderyka Chopina. Napisz lub narysuj, co razem robicie w wolnym czasie.

ZADANIE 2

Pokaż, jak bawiły się dzieci w XIX wieku! Wybierz jedną zabawę: teatrzyk, serso, chowanego – i pokaż ją w klasie lub opowiedz, jak można się w nią bawić.

ZADANIE 3

Przygotuj projekt stroju codziennego lub wyjściowego dla Fryderyka Chopina albo jego siostry Ludwiki, uwzględniając modę z początku XIX wieku. Możesz wykorzystać wiadomości zdobyte podczas lekcji. Pamiętaj o detalach, takich jak dodatki (np. kapelusze, rękawiczki, biżuteria), obuwie.

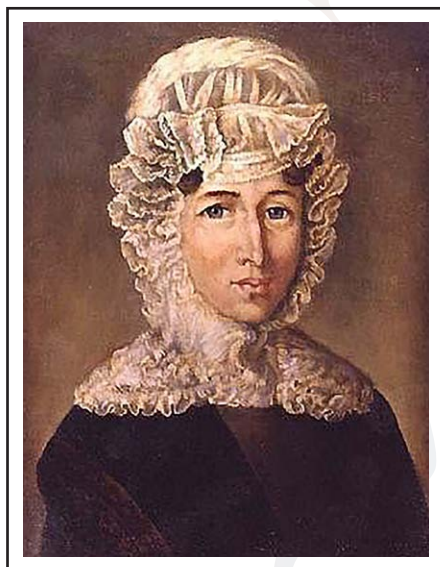

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:

RYS. 1

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:

RYS. 2

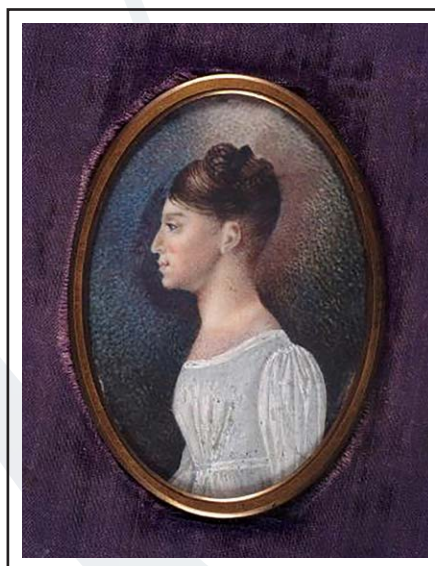
RYS. 3

RYS. 4

RYS. 5

RYS. 6

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:

RYS. 7

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:

RYS. 8

RYS. 9

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:

RYS. 10

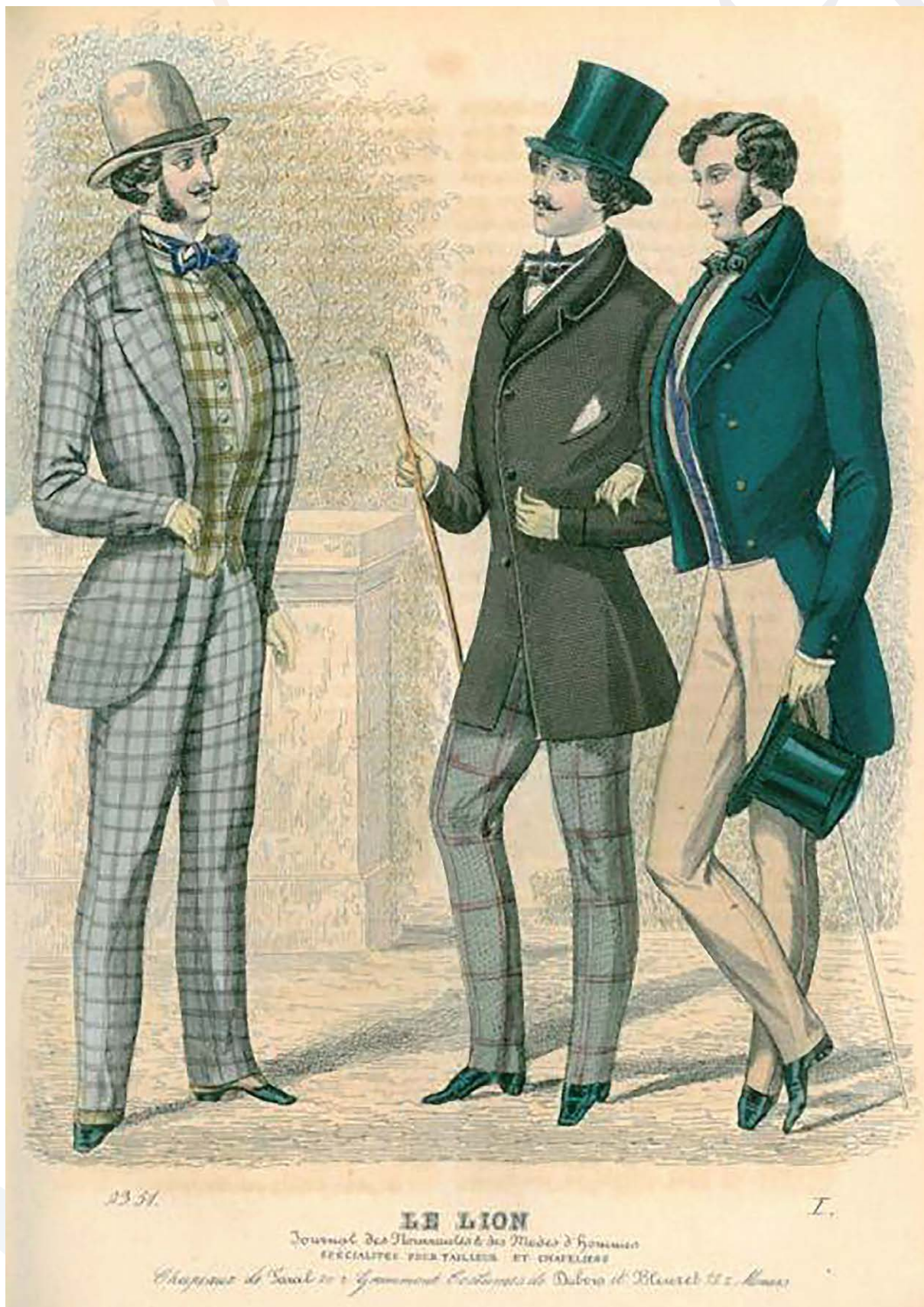

RYS. 11

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:

ILUSTRACJE DO POKAZANIA UCZNIOM W TRAKCIE LEKCJI:

2051.

Modes de Paris
Petit Courrier des Dames.

II

Chapeaux de Mme Dufosse r. Richelieu 36 Toilette de chez Mme Petit-Deplanque pl. Vendôme. Corsets
Josephin r. Louis le 4^e 37. Mme de com. Vika et C. r. Louis le 4^e 9.

ŹRÓDŁA:

- Rys. 1** – Maksymilian Fajans (lit.) według obrazu Ary Scheffera (1847), Portret Fryderyka Chopina z faksymile jego podpisu, litografia, papier, Paryż, ok. 1850., domena publiczna.
- Rys. 2 i 3** - Pocztówka z reprodukcją portretu rodziców Fryderyka Chopina; druk na papierze; Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, Robotnicza Spółdzielnia Wydawnicza „Prasa”, Warszawa, 1949.
- Rys. 4** - Portret autorstwa Ambrożego Mieroszewskiego; w: Catalogue of Paintings Removed from Poland by the German Occupation Authorities during the Years 1939–1945. Polish Paintings, oprac. Władysław Tomkiewicz, Warszawa: Ministerstwo Kultury i Sztuki, 1950.
- Rys. 5** - Portret autorstwa Ambrożego Mieroszewskiego; w: Catalogue of Paintings Removed from Poland by the German Occupation Authorities during the Years 1939–1945. Polish Paintings, oprac. Władysław Tomkiewicz, Warszawa: Ministerstwo Kultury i Sztuki, 1950.
- Rys. 6** - Portret Emilii Chopin, domena publiczna.
- Rys. 7** - Widok na park w Żelazowej Woli i Muzeum Fryderyka Chopina, fot. Arkadiusz Ziółek/East News
- Rys. 8** - Zdjęcie klocków Lego, dostęp ze strony: <https://mojatapeta.pl/fototapety-do-pokoju-chlopiecego/fototapeta-klocki-lego> [dostęp: 22.07.2025].
- Rys. 9** - Zdjęcie lalki Labubu, dostęp ze strony: <https://au.popmart.com/products/pop-mart-the-monsters-exciting-macaron-series-plush-pendant-blind-box> [dostęp: 22.07.2025].
- Rys. 10** - Ubrania dziecięce od 3 do 13 lat, Tygodnik Mód, 1868, nr 27.
- Rys. 11** - Zabawa w chowanego; w: M. Weryho, Gry i zabawy towarzyskie w pokoju i na dworze, Warszawa 1900.
- Rys. 12** - Beechey G., Portrait of Two Children, Herbert and Rose, 1844.
- Rys. 13** - Magazyn Mód: Dziennik Przyjemnych Wiadomości, R. 17, 1851, nr 20.
- Rys. 14** - Magazyn Mód: Dziennik Przyjemnych Wiadomości, R. 17, 1851, nr 20.

PUBLIKACJE:

1. Nawrot-Borowska, M., Zabawy i zabawki dziecięce w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku – wybrane problemy z wykorzystaniem grafik z epoki, Zakład Teorii Wychowania i Deontologii Nauczycielskiej, Instytut Pedagogiki, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.
2. Wojtylak M., Tajemnice dworu w Żelazowej Woli, „Rocznik Mazowiecki”, t. XII 2000
3. Sikorski A., Mysłakowski P., Fryderyk Chopin. Korzenie, Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, Warszawa 2010.
4. Wojtkiewicz M., Żelazowa Wola: Dzieje domu Chopina, Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, Warszawa 2013.